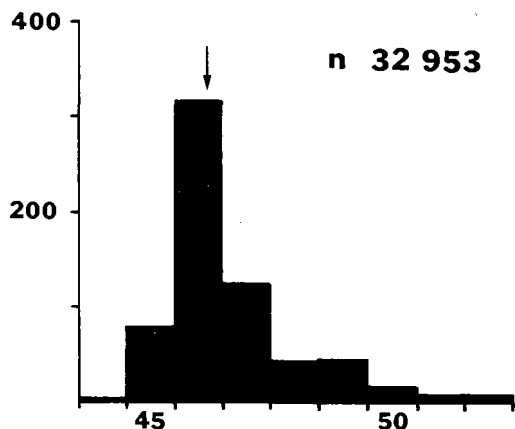

Onder bovenstaande titel begint *Limosa* een nieuwe rubriek met korte berichten en nieuwtjes uit de vogelwereld. Het gaat daarbij niet alleen om landelijke trends in aantallen maar ook om andere recente ontwikkelingen die zich voordoen zoals bijvoorbeeld het verschijnen of het verdwijnen van een soort uit een deel van het land, een veranderde biotoopkeuze of een onverwacht gedragspatroon. Op deze wijze wil de redactie wat meer actuele informatie in het blad krijgen. Er gaat immers meestal wel enige tijd overheen voordat er over een nieuwe ontwikkeling voldoende bekend is om er een artikel over te schrijven. Wij hopen dat ieder die wat belangwekkends te melden heeft, niet zal schromen en naar de pen grijpt (maximale lengte één A4). Het is wel raadzaam eerst even contact op te nemen met de redactie-secretaris (Rob Lensink) zodat het stukje in de planning voor het eerstvolgende nummer kan worden opgenomen. Deze eerste keer is deze rubriek geheel door de redactie gevuld, maar dat moet niet zo blijven. De redactie houdt zich overigens van harte aanbevolen voor een betere titel voor deze rubriek.

Barmsijzen in najaar 1986

Barmsijzen broeden in Noordwest- en Noord-Europa tot diep in Rusland. In de winter zwerven onze broedvogels (Kleine Barmsij) wat rond. Zij krijgen daarbij gezelschap van ooster- en westerburen. Incidenteel komen daar grote aantallen Grote Barmsijzen uit Noord-Europa bij. In Nederland vond de laatste grote invasie plaats in het najaar van 1972. In het najaar van 1986 was het opnieuw raak. Vanaf 4 november werd Nederland overspoeld met Barmsijzen, het eerst in het noordoosten, enkele dagen later ook in het midden en zuiden van het land.

Voor de trektellers van de LWVT was het een leuke november-maand. Tussen 7 en 17 november noteerde iedere telpost wel één of meer topdagen. Het grootste aantal tijdens een ochtendtelling (2.5 uur) werd gezien in Den Haag: 2248. Telposten in het binnenland zagen toen ook tot bijna 1000 van deze vogeltjes passeren.

Aantal Barmsijzen per ochtendtelling in standaardweken 44-52 in najaar 1986 (mediane datum 14 november).

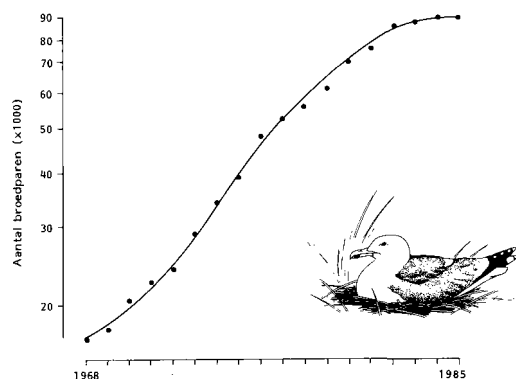
Ten noorden van het Noordzeekanaal zijn aanmerkelijk minder exemplaren van deze soort gezien en op de Waddeneilanden nauwelijks. Alle gegevens wijzen er op dat de hoofdstroom ten zuiden van het IJsselmeer is gegaan. Zeeland lijkt voor een deel ook omzeild te zijn. In het binnenland hield de trek tot in december aan, langs de kust was het reeds eerder afgelopen. De figuur geeft een eerste indruk van het verloop van deze invasie.

Landelijke Werkgroep Vogeltrekten (LWVT)

Stabilisatie van broedvogelaantallen bij de Zilvermeeuw

De Zilvermeeuw is in de loop van deze eeuw over zijn gehele verspreidingsgebied sterk in aantal toegenomen. De toename volgde op een periode waarin de aantallen door vervolging (jacht, rapen eieren) sterk waren gedaald. In ons land kon de soort zich rond de eeuwwisseling als broedvogel alleen in grote aantallen handhaven in vogelrijen, gebieden waar men de eieren volgens een strikt plan raapte en men zich hoedde de kip met de gouden eieren te slachten. Toen de meeuwen en hun broedgebieden in het begin van deze eeuw meer bescherming kregen, kwam de soort spoedig in de lift. In 1926, toen de eerste landelijke census werd gehouden, werden reeds een kleine 10 000 paren geteld.

Door de sterk toegenomen aantallen werd de soort al spoedig opnieuw vervolgd, nu vooral uit vrees dat hij een te grote bedreiging voor andere kustvogels zou vormen. Tot het midden van de jaren zestig werd de Zilvermeeuw intensief bestreden, zonder dat de stand echter terugliep. Toch lijkt de bestrijding in die tijd de druk op de ketel te hebben gehouden, want 3-4 jaar (Zilvermeeuwen zijn op die leeftijd voor het eerst geslachtsrijp) nadat de bestrijding was stopgezet, nam het aantal meeuwen op de broedplaatsen snel toe. Tot 1976 bedroeg de toename jaarlijks 15%. Na dat jaar trad er een kentering op. Het aantal broedvogels steeg toen nog maar met 8% per jaar. In het begin van de jaren tachtig werd de jaarlijkse toename procentueel steeds geringer om tenslotte tot stilstand te komen. In 1984-

Aantalontwikkeling (logaritmische schaal) van de Zilvermeeuw in ons land.

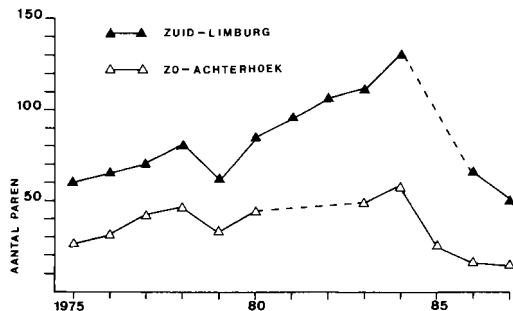
85 hebben er in ons land volgens de jaarlijkse enquête die het Rijksinstituut voor Natuurbeheer en Staatsbosbeheer onder de beheerders van kolonies verrichten, telkens 88 500 paren Zilvermeeuwen gebroed. Voor 1986 zijn nog niet alle cijfers bekend, maar de tot nu toe beschikbare gegevens (18 van de 35 localiteiten geteld met in 1985 79% van het totaal aantal broedparen) wijzen op een vermindering van het aantal met bijna 4% (67 500 paren in 1986 tegen 70 000 paren in 1985).

De rem op de groei van de populatie wordt onder meer in verband gebracht met het sterk afgenomen broedsucces (Terschelling: 1967-69 1.25-1.50 vliegvlug jong/paar, 1983-84 0.34-0.44 jong/paar). De sterke daling van het broedsucces is geheel het gevolg van de sterk toegenomen roof van eieren en jongen door soortgenoten. In dezelfde tijd nam ook het volume van de eieren af, terwijl de kuikens thans minder snel in gewicht toenemen dan voorheen, waardoor de vliegvlugge jongen de kolonie thans in een slechtere conditie verlaten dan zo'n 20 jaar geleden, zodat waarschijnlijk ook de sterfte kort na het vliegvlug worden hoger is dan vroeger. De veranderingen wijzen alle op een sterk toegenomen concurrentie om voedsel. Op Terschelling speelt waarschijnlijk niet alleen de sterk toegenomen aantallen van de eigen soort een rol, maar ook die van de Kleine Mantelmeeuw. De laatste lijkt de Zilvermeeuw daar vrijwel geheel te hebben verdrongen uit het kustwater van de Noordzee, in de jaren zestig een belangrijk voedselgebied voor Zilveren in de kuikenperiode.

Arie L. Spaans

Strengere winters nekken Grote Gele Kwikstaart

De recente hattrick van strenge winters heeft een diepgaand effect gehad op de Nederlandse broedvogelstand van de Grote Gele Kwikstaart. In de belangrijkste broedgebieden, Zuid-Limburg en de ZO-Achterhoek, bleek de stand in 1987 in vergelijking met het topjaar 1984 te zijn afgenomen met ruim 60%, respectievelijk bijna 75%. De achteruitgang in de ZO-Achterhoek was het sterkst na de winter 1984/85, maar

Ontwikkeling van de broedvogelstand van de Grote Gele Kwikstaart in twee gebieden in 1975-87.

zette na de winters 1985/86 en 1986/87 (in minder hevige vorm) door. In Zuid-Limburg was vermoedelijk hetzelfde het geval. De zwaarste klappen vielen langs de van oudsher dunbevolkte smallere beken, waar de stand inmiddels veelal tot nul is gereduceerd. Langs sommige zeer geschikte, meest brede beken wist de soort zich plaatselijk redelijk te handhaven. Buiten de beide verspreidingskernen bleken veel geïsoleerde broedplaatsen in Zuid- en Oost-Nederland verlaten te zijn. Beide fenomenen werden ook vastgesteld na de strenge winter 1978/79. Deze winter had echter een minder sterke achteruitgang ten gevolge, in Zuid-Limburg 25% en in de ZO-Achterhoek 33% vergeleken met 1978. Hierbij speelt mee dat de winter 1978/79 niet voorbij Noord-Frankrijk reikte, terwijl de winters 1984/85-1986/87 ook Zuid-Europa in hun ijzige greep hadden, en daarmee het grootste deel van het overwinteringsgebied van de Grote Gele Kwikstaart teisterden. De Nederlandse broedvogelstand in 1987 kan op 70-100 paren worden geschat, het laagste niveau dat in de periode 1975-87 is vastgesteld. Het zal ongetwijfeld vele jaren en de nodige zachte winters kosten, voordat de stand weer zo zal floreren als in 1984, toen 225-275 paren in ons land domicilie hadden.

Fred Hustings, Robert Kwak & Frans Schepers

